

22. Про основні цілі та норми соціальної політики: Конвенція МОП від 22.06.1962 р., №117 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
23. Про допомоги по інвалідності, по старості і у зв'язку з втратою годувальника: конвенція МОП від 29.06.1967 р., №128 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
24. Ільчук Л.І. Соціальне страхування: теоретико-методологічні проблеми / Л.І. Ільчук // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cpsr.org.ua/?pr=9&id=227>

Радионова-Водяницкая В.А. Относительно отдельных социальных рисков в трудовом праве

Доказано, что риск банкротства работодателя является прямым нарушением нормального социального положения людей, который может привести к потере дохода самого работника и источника дохода его семьи

Ключевые слова: банкротство, социальный риск, работник, работодатель, оплата труда, гарантийный фонд.

Radionova-Vodyanitska V.O. In relation to separate social risks in a labour right

It is well-proven that a risk of bankruptcy of employer is direct violation of normal social position of people, which can result in the loss of profit of worker and source of profit of his monogynopaedium

Keywords: bankruptcy, social risk, worker, employer, payment of labour, guarantee fund.

УДК 349.2

*М. О. Рішняк,
начальник відділення Національної
служби посередництва і примирення
в Кіровоградській області*

**ПОРЯДОК ВИНИКНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВИХ
ВІДНОСИН З ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
СЛУЖБИ ПОСЕРЕДНИЦТВА І ПРИМИРЕННЯ**

У статті вперше, на теоретичному рівні, визначено критерії оцінки особистісних, ділових, професійних якостей осіб, що претендують на зайняття керівних посад у Національній службі посередництва і примирення. Здійснено аналіз завдань і функцій, необхідної компетенції для їх виконання, законодавства яке регулює службово - трудові відносини з керівниками НСПП.

Ключові слова: державна служба; посадові особи НСПП; службово - трудові відносини; послуги посередництва і примирення.

Актуальність дослідження порядку виникнення та особливостей функціонування трудових відносин з посадовими особами Національної служби посередництва і примирення (далі – НСПП), а саме, з Головою НСПП та начальниками відділень НСПП в областях та Автономній Республіці Крим (далі – Керівники НСПП), обумовлена тим, що на теоретичному рівні ці питання є не дослідженими.

НСПП утворена Президентом України відповідно до Закону України Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) (далі - Закон)[1] та «Рекомендації щодо добровільного примирення та арбітражу» №92, 1951 року Міжнародної організації праці (далі - МОП)[2, с.547].

Президент України своїм Указом затверджує Положення про НСПП[3] та призначає Голову НСПП, який здійснює керівництво, представляє НСПП у відносинах з органами влади, іншими суб'єктами, іноземними та міжнародними організаціями.

Так, у 2008 році було розпочато діалог між Україною та Францією з питань праці, зайнятості, шляхів стабілізації соціально – трудових відносин[4, с.3], в 2012 році укладено Угоду про впровадження шведсько – українського проекту «вирішення трудових спорів в Україні»[5, с.14].

Голова НСПП Звітує про результати діяльності НСПП тільки перед Президентом України.

Відповідно до Закону і Положення, НСПП є постійно діючим державним органом. Його рішення мають рекомендаційний характер.

Законом визначена компетенція НСПП, яка суттєво відрізняє цей державний орган від органів державної виконавчої влади відсутністю державно – владних повноважень.

Трудові відносини з Керівниками НСПП регулюються законодавством про працю [6] та нормами адміністративного права, особливості яких встановлюються Законом України «Про державну службу»[7] та спеціальним Законом.

Факт застосування законодавцем в Законі України «Про державну службу» таких термінів, як : «державна служба»; «державний службовець»; «службові повноваження»; «служіння народу»; «службові обов'язки»; «службовець», схиляє до думки, що трудові відносини з Керівниками НСПП мають певні особливості і, по суті, є службово – трудовими.

На відміну від «чистих» трудових відносин, сторони яких є юридично рівними, а залежність працівника від волі роботодавця, на думку В.В.Жернакова, приховується в соціально економічній сфері[8], службово - трудові відносини засновані на чіткій субординації, вимогах пов'язаних з особливостями проходження державної служби.

Особи, які претендують на зайняття посад начальників Відділень, проходять у встановленому порядку конкурсний відбір. Питання призначення на посади та звільнення з посад начальників Відділень, проходження служби, конкретизуються Регламентом роботи НСПП[9] та Положенням про відділення[10].

Законом України «Про державну службу» визначені основні критерії класифікації посад державних службовців.

Начальники Відділень, відповідно до цього закону є посадовими особами.

Голова НСПП затверджує положення про Відділення, призначає та звільняє з посад начальників Відділень, за погодженням з головою обласної державної адміністрації[11], що породжує правову колізію, з огляду на функції відділення НСПП і можливість голови обласної державної адміністрації бути стороною трудового спору та Рішення Конституційного суду України[12].

Звітують про результати діяльності Відділення перед Головою НСПП.

З огляду на міркування Н.Б.Писаренко, службово – трудові відносини між Головою НСПП і Президентом України, між начальниками Відділень і Головою НСПП виникають з метою реалізації і захисту прав працівників в сфері праці, створення нормальних умов для функціонування трудових відносин в державі, сприяння забезпеченню їх стабільності, як основи функціонування суспільства і держави [13, с.28], складають предмет адміністративного права, що підтверджує попередній висновок про їх службово – трудовий характер.

А в контексті міркувань Ю.П.Битяка, професійна діяльність Керівників НСПП є частиною організаційної діяльності держави, спрямована на комплектування особового складу НСПП і правове регулювання роботи державних службовців НСПП. Змістом їх діяльності є практичне виконання завдань і функцій визначених Законом[14, с.102]. Відповідно до ч. 4 ст. 15 Закону оплата праці працівників НСПП здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

На особливий статус Керівників НСПП вказують повноваження НСПП щодо взаємодії з Адміністрацією Президента України, Кабінетом Міністрів України, Міністерствами та іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади [15] та Верховною Радою України[16].

Про обмеженість компетенції НСПП говорить відсутність повноважень щодо призначення посередників аналогічно Шведському досвіду[17, с.330], у разі страйку або соціальних загострень.

Особливість правового статусу Керівників НСПП обумовлює суб'єктний склад трудових спорів[18,19], особливе місце в системі державних органів[20], належність до державних органів нового типу[21, с.123].

Аналіз ратифікованих Україною конвенцій Міжнародної організації праці [22], Європейської соціальної хартії (переглянутої)[23], свідчить, що саме НСПП реалізує зобов'язання України, які випливають із цих актів [24, с.257], що вказує на політичний характер посади Голови НСПП, відмежовує його правовий статус від статусу державного службовця[25].

НСПП включена Законом до системи державних органів, через узгоджену діяльність яких реалізуються загально соціальні функції держави[26, С.261], посідає специфічне місце в системі державних органів, зумовлене порядком та державним органом що її утворив, функціями і ком-

петенцією. Не належить до жодної з гілок державної влади визначених ст. 6 Конституції України[27]. Застосовує властиві, тільки їй, організаційно-правові форми діяльності[28, с.264], що обумовлює характер цих службово – трудових відносин.

На часі питання удосконалення ефективності діяльності НСПП, що висуває нові вимоги до якості підбору кандидатів на ці ключові посади в контексті положень Концепції адміністративної реформи в Україні [29], Концепції адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу [30] та Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергових заходів з її реалізації [31]. НСПП як центральний державний орган із спеціальним статусом, утворений в особливому порядку, підпорядкований тільки Президенту України, не підвідомчий Уряду, особливості статусу якого встановлено законом поки що залишається поза уваги науковців. Але в умовах розбудови громадянського суспільства в Україні, саме він відіграє ключову роль у регулюванні відносин в сферах праці і соціального партнерства.

Разом із тим, компетенція Керівників НСПП є не повною, не адекватною визначеним Законом функціям і завданням, не узгоджується з їх високою відповідальністю перед особою, суспільством і державою.

Потребують визначення на рівні Закону: посади голови НСПП як політичної; повноважень Голови щодо формування політики в сфері праці і соціального партнерства; незалежності і підкорення лише закону посадових осіб НСПП при здійсненні повноважень; компетенції щодо сприяння поліпшенню трудових відносин, запобігання виникненню трудових спорів, їх прогнозування, посередництва для вирішення таких спорів, щодо розв'язання правових питань та здійснення правової оцінки фактів, що мають значення для вирішення трудового спору; правових підстав, порядку і методів сприяння вирішенню трудового спору у випадках оголошення і проведення працівниками страйку та призначення посередників у випадках соціальних загострень.

Одним із джерел обрання конкретних критеріїв оцінки якостей осіб, які претендують на зайняття посад Керівників НСПП можуть бути автобіографічні і послужні дані керівників НСПП.

Так, перший голова НСПП має вищу педагогічну освіту і науковий ступінь кандидата юридичних наук, досвід громадсько-політичної діяльності керівної роботи в галузі освіти і місцевого самоврядування, обирався народним депутатом України, працював на керівних посадах в службі Президента України, Уряді, автор наукових публікацій, нагороджений високими державними нагородами, державний службовець 1 рангу. [32].

Чинний голова НСПП має вищу педагогічну і юридичну освіту, науковий ступінь кандидата наук з державного управління, досвід науково-дослідницької роботи, політичної діяльності та керівної роботи в органах місцевого самоврядування, розробки і впровадження організаційно-кадрової політики та керівної роботи в адміністрації Президента України.

Має почесне звання «Заслужений працівник освіти України», високі державні нагороди. Державний службовець 1 рангу [33].

Розробка критеріїв оцінки якостей осіб які претендують на зайняття керівних посад обумовлена потребою підвищення ефективності діяльності НСПП.

Гострота відносин в сфері праці висуває жорсткі вимоги до якості послуг з посередництва і примирення, мінімізації негативних наслідків конфліктів. Державна служба, як управлінська діяльність, є одним із найбільш складних видів людської діяльності. Її оцінка не завжди може бути виконана прямим шляхом через відсутність формалізованих критеріїв, кількісних і якісних показників виконуваної роботи. Тому вимір її ефективності може здійснюватися, в певній мірі, абстрактними методами. У цьому контексті обрання критеріїв якостей осіб які претендують на зайняття керівних посад є не менш складною проблемою.

Такі критерії мають базуватися на принципах обґрунтованості, належності, значимості, необхідності і достатності, врахуванні здійсненого дослідження.

Таким чином критеріями підбору кандидатів на зайняття керівних посад в НСПП, на нашу думку, можуть бути:

1. Наявність фахової вищої освіти та наукового ступеня.
2. Високий рівень знань в галузях вітчизняного та міжнародного права, суспільствознавства, праці і економіки.
3. Стаж державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, керівної роботи не менше 10 років.. Публічність та суспільна значущість попередньої діяльності. Просування по службі.
4. Досвід громадсько-політичної діяльності, взаємодії з громадськими організаціями.
5. Високі етичні та психологічні якості, поміркованість, виваженість, соціальна толерантність та комунікабельність.
6. Логічне та аналітичне мислення, здатність реально оцінювати та передбачати розвиток суспільних явищ, креативність, ініціативність.
7. Здатність приймати рішення в складних соціально-економічних ситуаціях в сфері праці та соціального діалогу.
8. Відданість справі, сумлінність, дисциплінованість, організованість.
9. Політична нейтральність.
10. Висока відповідальність, заслуги перед державою і суспільством.

Література:

1. Закон України Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). (ВВР), 1998, N 34, ст.227) { Із змінами, внесеними згідно із Законом N 1096-IV (1096-15) від 10.07.2003, ВВР, 2004, N 6, ст.38 }.
2. Конвенції та рекомендації ухвалені Міжнародною організацією праці. 1919 – 1964, том I; 1965 -1999, том II. Міжнародне бюро праці. Женева, 1999. – С.547.

3. Положення про Національну службу посередництва та примирення: затв. Указом Президента України від 17 листопада 1998 р., № 1258/98 // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 46. – Ст. 13.
4. Бюлетень Національної служби посередництва і примирення №1-2(79-80), 2008р. – Київ. : ТОВ «Основа», 2008. – С.3.
5. Бюлетень Національної служби посередництва і примирення №3-4, 2012р. – Київ. : ТОВ «Основа», 2012. – С.14.
6. Кодекс законів про працю України// Відом. Верховної Ради України - 1971 -ст. 375.
7. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 р. № 3723 – XII// Відом. Верховної Ради України (ВВР) – 1993 - № 52 – ст. 490.
8. Жернаков В.В. Свобода праці як принцип сучасного трудового права. // Право України. – 1999. №3.
9. Регламент роботи Національної служби посередництва і примирення. Затверджений наказом Голови НСПП від 27. 10.2009 р. // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: // search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS305.html
10. Положення про відділення Національної служби посередництва і примирення в Кіровоградській області. Затв. Наказом Національної служби посередництва і примирення від14.11.2012р. №168 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1047.505.1>.
11. Порядок призначення на посади керівників територіальних органів виконавчої влади. Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 25.01.2012р. №45// [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/45-2012-p>.
12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Кабінету Міністрів України щодо офіційного тлумачення положень статті 2, абзацу четвертого частини першої статті 3 Закону України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)" від 24.12.2009 р, № 35-рп/2009 // Вісн. Констит. суду України. – 2010. – № 1. – Ст. 71.
- 13.Адміністративне право : підручник / Ю.П.Битяк (кер. авт. кол.), В.М.Гарашук, В.В.Богуцький та ін., за сан. Ред.. Ю.П.Битяка, В.М.Гарашука, В.В.Зуй. – Х. : Право, 2010. – С.28.
14. Там само. – С.102.
15. Закон України Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). (ВВР, 1998, N 34, ст.227) { Із змінами, внесеними згідно із Законом N 1096-IV (1096-15) від 10.07.2003, ВВР, 2004, N 6, ст.38 }.
- 16.Доповідь голови НСПП Про аналіз практики застосування Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)». Бюлетень Національної служби посередництва і примирення №1-2, 2010р. – Київ. : ТОВ «Основа», 2010. – С.4.
17. Савчук С.П. Міжнародний досвід вирішення колективних трудових спорів / С.П. Савчук. –В. : Основа, 2003. – С. 330.

18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Кабінету Міністрів України щодо офіційного тлумачення положень ст.2, абзацу четвертого частини першої статті 3 Закону України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)" від 24.12.2009 р, № 35-рп/2009 // Вісн. Конституц. суду України. – 2010. – № 1. – Ст. 71.
19. Закон України Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). (ВВР, 1998, N 34, ст.227) { Із змінами, внесеними згідно із Законом N 1096-IV (1096-15) від 10.07.2003, ВВР, 2004, N 6, ст.38 }.
20. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 р., № 1160-IV. // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. –№ 9. – Ст. 79.
21. Трудове право України: Академічний курс: підруч. / за ред. П.Д. Пилипенка. – 3-тє вид., перероб і доп. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007. – С. 123.
22. Конвенції та рекомендації ухвалені Міжнародною організацією праці. 1919 – 1964, том I; 1965 -1999, том II. Міжнародне бюро праці. Женева, 1999. – 1560 с.
23. Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої): Закон України від 14 вересня 2006 р., № 137-∇ // Відом. Верхов. Ради України. – 2006. – №43. – Ст. 418.
24. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. Наук. пр./ редкол. : Ю.П.Битяк та ін.. – Х. : Право, 2011. – Вип. 22. – С.257.
25. Концепція адміністративної реформи в Україні. Впроваджена Указом Президента України від 22.07.1998р. №810/98.//[Електрон. ресурс].– Режим доступу : [//http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/98](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/98).
26. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. Наук. пр./ редкол. : Ю.П.Битяк та ін.. – Х. : Право, 2011. – Вип. 22. – С.с.261.
27. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р., №254/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
28. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. Наук. пр./ редкол. : Ю.П.Битяк та ін.. – Х. : Право, 2011. – Вип. 22. – С.с.264.
29. Концепція адміністративної реформи в Україні. Впроваджена Указом Президента України від 22.07.1998р. №810/98.//[Електрон. ресурс].– Режим доступу : [// http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/98](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/98).
30. Концепція адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу схвалена Указом Президента України від 05.03.2004 року №278/2004// [Електрон. ресурс]. – Режим доступу. : [// http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278/2004](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278/2004).
31. Про стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи з її реалізації: затв. Указом Президента України від 24.03.2012 р., №212 /2012 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [//http://www.minjust.gov.ua/0/39512](http://www.minjust.gov.ua/0/39512)– Ст. 418.
32. Бологов В.В. Правова система України, Випуск I, Київ. 2002 - с. 147.

33. Автобіографічні дані голови НСПП // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=218:2010-03-23-12-43-10&catid=10:2009-12-29-20-04-15&Itemid=4

Ришняк Н.А. Порядок возникновения и особенности трудовых отношений с должностными лицами Национальной службы посредничества и примирения. – Статья.

В статье впервые, на теоретическом уровне, определены критерии оценки личностных, деловых, профессиональных качеств лиц претендующих на занятие руководящих должностей в Национальной службе посредничества и примирения. Осуществлен анализ заданий и функции, необходимой компетенции для их выполнения, законодательства которое регулирует служебно – трудовые отношения с руководителями НСПП.

Ключевые слова: государственная служба; должностные лица НСПП; служебно – трудовые отношения; услуги посредничества и примирения.

Rishnjak N. The way of accrue of the labour relations and its features with the official of the National Mediation and Conciliation Service. – Article.

In the article on the theoretical level the criteria of NMCS evaluation of personal, business, professional qualities of applicants for superior positions in the National Mediation and Conciliation Service are determined. The analysis of the tasks and functions, necessary competence to carry them out, the legislation that regulates the service and labor relations NMCS officials.

Keywords: state service, NMCS officials; service and labor relations; mediation and conciliation services.

УДК 342.9

Н.О.Рунова,
кандидат юридичних наук, нотаріус Київського міського нотаріального округу

ОБ’ЄКТ ПРАВОВІДНОСИН ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

В статті здійснено аналіз позицій науковців щодо трактування категорії «об’єкт правовідносин» та сформовано визначення відповідного поняття стосовно правовідносин у сфері державної служби як державно-службових з публічною правовою природою.

Ключові слова: державна служба, об’єкт правовідносин, державно-службові правовідносини, поведінка суб’єктів правовідносин, моністична теорія об’єкту правовідносин.